

ဓမ္မသိရိ ၊ အရှင် (အေဒီ-၄၅၀ ခန့်)

ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းပြု

အရှင်ဧကလာမ

ခုဒ္ဒသိက္ခာနှင့် မူလသိက္ခာတို့သည် ရဟန်းသာမဏေများ နှုတ်ရအာဂုံ ဆောင်ထားကြသည့်အထိ ပြည့်စုံကောင်းမွန်သော ဝိနယသံခိပ်ကျမ်းများဖြစ်ကြ၏။ ယင်းတို့ကို မြန်မာ၊ သီရိလင်္ကာစသော ထေရဝါဒနိုင်ငံများ၌ ကျယ်ပြန့်စွာ သင်ယူပို့ချကြသည်။ အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ၏ ဝိနယဝိနိစ္ဆယနှင့် ဥတ္တရဝိနိစ္ဆယတို့ထက် သင်ယူပို့ချမှု များသောကျမ်းများလည်းဖြစ်သည်။ ဝိနယပိဋကမှ မူရင်းသိက္ခာပုဒ်ပါဠိတော်များကို ထုတ်နုတ်ထားသည့် ဘိက္ခုပါတိမောက်နှင့် ဘိက္ခုနီပါတိမောက်အပြင် ဖော်ပြပါနစ်ကျမ်းကိုပါထည့်၍ ဝိနည်းငယ်လေးစောင်ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုခဲ့ကြသည်။

ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းကို ယင်းကျမ်းနိဂုံးအရ အရှင်ဓမ္မသိရိမထေရ်စီရင်ကြောင်းသိရပြီး မူလသိက္ခာကိုမူ အရှင်မဟာသာမိမထေရ်စီရင်ကြောင်း အစဉ်အလာအားဖြင့် မှတ်သားကြသော်လည်း ယင်းနိဂုံး၌ တစ်စုံတစ်ရာ ဖော်ပြချက်မရှိချေ။ သို့ရာတွင် ကျမ်းစာများကို လေးစားကြည်ညိုစွာ သင်အံ့မှတ်သားကြသကဲ့သို့ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်အကြောင်းကိုလည်း လေ့လာသုတေသနပြုသင့်လှသည်။

ခုဒ္ဒသိက္ခာ

ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်း၏ စာကိုယ်ပါဖော်ပြချက် အများစုမှာ ဝိနယပါဠိတော်များမှ ထုတ်နုတ်ချက်များဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဖော်ပြချက်အချို့၏ မူရင်းကျမ်းများကို ရှာမရဘဲရှိသေးကြောင်း ဖော်ပြကြသည်။

အက်ဒွပ်မူလာ(Dr. Edward Muller)ကမူ ပါဠိတော်၌ ရှာမရသည့် ယင်းစာပိုဒ်များသည် ဝိနယအဋ္ဌကထာများမှ ကောက်နုတ်ချက်များ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၌ ဆယ့်တစ်ရာစုခန့်က အမည်မသိသူ စီရင်သည့် သီဟိုဠ်ဘာသာနိဿယ တစ်စောင်ရှိသည်။ ထို့ပြင် ၁၂-ရာစုနှောင်းပိုင်းတွင် ဝနရတနအာနန္ဒမထေရ်က ခုဒ္ဒသိက္ခာသီဟိုဠ်နိဿယကို ရေးခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ အရှင်ရေဝတ သို့မဟုတ် ဝိနယဝိနိစ္ဆယဋီကာ ဟောင်းကိုရေးသည့် အရှင်မဟာယသ၏ ပေါရာဏဋီကာ တစ်စောင်၊ သုဗောဓာလင်္ကာရစသည်ကို ရေးသည့် အရှင်သံဃရက္ခိတ၏ဋီကာ သစ်ဟု ဋီကာနှစ်စောင်ရှိသည်။ မောဂ္ဂလ္လာန်သဒ္ဒါကျမ်းပြု အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်လည်း ခုဒ္ဒသိက္ခာ၏အဖွင့် ဋီကာတစ်

စောင် ရေးခဲ့ကြောင်းသိရသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းကျမ်းမှာ သီဟိုဠ်ဘာသာရေးဟောင်းအဖွင့်ကို မှီငြမ်းပြု ရေးသားခြင်း ဖြစ်ပြီး ယခုအခါ ပျောက်ဆုံးသွားပြီဟုဆိုသည်။

မူလသိက္ခာ၌မူ ဉာဏသိဒ္ဓိအမည်ရှိ ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်စီရင်သည် ဋီကာတစ်စောင်ရှိကြောင်း ယင်းဋီကာ၏ နိဂုံးအရ သိရသည်။

အရှင်ဓမ္မသိရိ

ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ မူလသိက္ခာကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ပါးလုံးမှာ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ အနုရာဇပုရမြို့တွင် နေထိုင်ခဲ့ကြသည်ဟု ယူဆကြသည်။ အရှင်မြတ်တို့၏ ဘဝအကြောင်းကိုမူ သဲလွန်စပင်ရှာဖွေရန် မစွမ်းနိုင်ပါချေ။ အရှင်မြတ်တို့ ရေးသည့်ကျမ်း၏ စာကိုယ်နှင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ စီရင်သည့်ကျမ်းဂန် အဆိုအမိန့်များကို ညှိနှိုင်းတိုက်ဆိုင် ခန့်မှန်းရုံသာဖြစ်နိုင်သည်။

ဝဇီပုဒ္ဓိဋီကာရှင်သည် ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းပြု အရှင်ဓမ္မသိရိနှင့်ပတ်သက်သည့် သဲလွန်စအတော်အတန် ပေးခဲ့သည်။ ဝဇီပုဒ္ဓိဋီကာ၏ သက်တမ်းနှင့်ကြည့်မူ ယင်းသဲလွန်စများမှာ အလွန်အဖိုးတန်လှသည်။ သို့ရာတွင် သီဟိုဠ်နှင့် အနောက်တိုင်းပါဠိပညာရှင်တို့ ဝဇီပုဒ္ဓိဋီကာအကြောင်း အကျယ်တဝင့် ဝေဖန်ဆွေးနွေးမှု မရှိကြောင်းတွေ့ရသည်။ ယခု အရေးပါသည် သဲလွန်စတစ်ချို့ကိုဖော်ပြပါမည်။

ဝဇီပုဒ္ဓိဋီကာ၌ အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြချက်တစ်ရပ် ပါရှိသည် -

ဓမ္မသိရိတ္ထေရော ပနာဟ-

‘အတ္တနော အညတော လာဘံ၊

သံဃဿညဿ ဝါ နတံ။

ပရိဏမေယျ နိဿဂ္ဂိ၊

ပါစိတ္တိ စာပိ ဒုက္ကဋ္ဌန္တိ (ဝဇီရ-ဋီ၊ ၂၈၄)။

အဓိပ္ပါယ်မှာ “အရှင်ဓမ္မသိရိမထေရ်က ‘အတ္တနော ။ပ။ စာပိ ဒုက္ကဋ္ဌ’ ဟုဆိုထားသည်”ဟု ဖြစ်သည်။ ဖော်ပြပါ ဂါထာမှာ ခုဒ္ဒသိက္ခာဂါထာအမှတ် ၁၁၉-ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဝဇီပုဒ္ဓိဋီကာရှင် ရည်ညွှန်းခဲ့သည့် အရှင်ဓမ္မသိရိမှာ ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်မှာ သေချာသည်။

ဝဇီပုဒ္ဓိဋီကာမှ နောက်သဲလွန်စတစ်ခုမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်-

‘ယတ္ထ ယတ္ထ ဂဏ္ဍိပဒေတိ ဝုစ္စတိ၊ တတ္ထ တတ္ထ ဓမ္မသိရိ-တ္ထေရဿ ဂဏ္ဍိပဒေတိ ဂဟေတဗ္ဗံ (ဝဇီရ-ဋီ၊ ၉၅)။

အဓိပ္ပါယ်မှာ ‘ဂဏ္ဍိပဒေတုဆိုရာ၌ အရှင်ဓမ္မသိရိမထေရ်၏ ဂဏ္ဍိပဒဟုယူပါ’ဟုဖြစ်သည်။ အထက်ပါ ဖော်ပြချက်အရ အရှင်ဝဇီပုဒ္ဓိအလို ထိုဓမ္မသိရိထေရ်သည် ဝိနယဂဏ္ဍိပဒကျမ်းကိုလည်း ရေးသားခဲ့သည်။

^၀ G.P. Malalasekera, The Pali Literature of Ceylon p. 76-77

^၂ PLC, p. 76

နောက်သဲလွန်စတစ်ခုမှာ ဤသို့ဖြစ်သည်-

“အာစရိယာ နာမ ဗုဒ္ဓမိတ္တတ္ထေရ ဓမ္မသိရိတ္ထေရ ဥပတိဿတ္ထေရာဒယော ဂဏပါမောက္ခာ၊ အဋ္ဌကထာ စရိယဿ စ သန္တိကေ သုတပုဗ္ဗာ။ တတော အညေ ဧကေတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ (ဝဇီရ-ဋီ၊ စာ-၁၄၇)။

အဓိပ္ပါယ်မှာ “ဆရာတို့ဟုဆိုရာ၌ အရှင်ဗုဒ္ဓမိတ္တ၊ အရှင်ဓမ္မသိရိ၊ အရှင်ဥပတိဿစသော အဋ္ဌကထာဆရာထံ၌ ကြား နာမှတ်သားဖူးကြသည့် ဝိဇ္ဇာရှင်များဖြစ်ပြီး ထိုမှ တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်များကို ဧကေဟုမှတ်ရမည်”

ဤဖော်ပြပါစကားအရ အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသထံ၌ ပိဋကတ်အဆုံးအဖြတ်ကို ကြားနာဖူးသူ များတွင် ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းပြု အရှင်ဓမ္မသိရိပါဝင်သည်။ ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၌ ‘အဋ္ဌကထာဆရာထံ၌’ ဟု သာမန်ဆိုသော်လည်း ယင်းအဋ္ဌကထာဆရာဟူသည်မှာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသ ကို ရည်ရွယ်ကြောင်း အောက်ပါစကားအရ သိရသည်-

“အယံ ပနေတ္ထသာရောတိ (ဝိ-ဋ္ဌ ၁၊ ၂၇၉) အာဒိ ကာယ ‘အမှာကံ အာစရိယဿ ဝစနန္တိ ဓမ္မသိရိ- ထွေရာ အာဟ။ သင်္ဂဟာစရိယာနံ ဝါဒေါတိ ဧကေ။ (ဝဇီရ-ဋီ၊ ၁၂၈)

ဖော်ပြပါ ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာရှင်၏အဘော်မှာ ပါရာဇိ ကဏ်အဋ္ဌကထာ ပဌမအုပ် စာမျက်နှာ-၂၇၉ ၌ ပါရှိသည့် ‘အယံ ပနေတ္ထသာရော = ဤသည်ကား အဓိပ္ပါယ် အနှစ် ချုပ်တည်း’ စသောစကားရပ်ကို အရှင်ဓမ္မသိရိမထေရ်က ငါတို့ ဆရာအရှင်(ဗုဒ္ဓယောသ)၏စကားဖြစ်သည်ဟုဆို၏။ အချို့ဆရာတို့ကမူ ယင်းစကားရပ်မှာ အဋ္ဌကထာအကျဉ်း ကို ရေးသားကြသောမထေရ်တို့၏ ဝါဒဖြစ်၏ဟု ဆိုကြ သည်’ ဖော်ပြလိုခြင်းဖြစ်သည်။

အရှင်ဓမ္မသိရိက အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓ ယောသကို ရည်ညွှန်းပြီး ‘ငါတို့ဆရာအရှင်၏စကား’ ဟုဆိုသည်ကို ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာရှင်ကဖော်ပြသဖြင့် အရှင်ဓမ္မ သိရိသည် အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသထံ၌ ပညာသင်ကြားလေ့လာဖူးသည်ဟု အစဉ်အလာမှတ်သား ချက်မှာ ယုတ္တိရှိသည်။ အကြောင်းမူ ‘အမှာကံ အာစရိ ယဿ ဝစနံ = ငါတို့ဆရာ၏ စကားဖြစ်၏’ဟု အရှင်ဓမ္မ သိရိဆိုကြောင်းကို အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိအနေဖြင့် အရှင်ဓမ္မသိရိ ပြုစုသော ‘ဝိနယဂဏ္ဍိပဒ’ကျမ်းမှဖြစ်စေ၊ ဆရာစဉ်ဆက် ပြောဆိုချက်အရဖြစ်စေ အမှန်အတိုင်း သိနိုင်ဖွယ်ရှိသော ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်က အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၌ ရှေးကျပြီး ခိုင်လုံသည့် ကျမ်းဂန်များ ရရှိထားနိုင်သည်။

စိတ်ဝင်စားဖွယ်အချက်တစ်ခုမှာ အရှင်ဥပတိဿနှင့် အရှင်ဓမ္မသိရိတို့သည် အဋ္ဌကထာဆရာထံ၌ နည်းခံဖူးသည် ဆိုသော်လည်း တစ်ခါတစ်ရံ အယူအဆ လုံးဝ မတူကြ ကြောင်း တွေ့ရသည်။

“စိန်တွာ ကတပံသုပုဇ္ဇေ တိဏဂုဗ္ဗရက္ခာ စေ ဇာယန္တိ၊ ပဗ္ဗတော ဟောတိတိ ဓမ္မသိရိတ္ထေရော။ နေဝါတိ ဥပတိဿတ္ထေရော ဝုတ္တံ” (ဝဇီရ-ဋီ၊ ၄၅၂) ပုံထားသည့် မြေပုံပေါ်၌ မြက်ချုံသစ်ပင်များ ပေါက်ရောက်နေလျှင် တောင်ပင်ဖြစ်သည်ဟု အရှင်ဓမ္မသိရိထေရ်က ယူဆပြီး ဥပတိဿထေရ်ကမူ တောင်ဟုလုံးဝမဆိုနိုင်ဟု ဆိုသည်။

အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိအလိုအရ အရှင်ဓမ္မသိရိစသောမထေရ် များကို အဋ္ဌကထာဆရာ(အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသ)ထံ၌ စာ သင်ဖူးသည်ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။ အထက်ပါ ဖော်ပြ ချက်၌ အရှင်ဗုဒ္ဓမိတ္တထေရ်ဟူသည် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓ ယောသအား မဇ္ဈိမနိကယ်အဋ္ဌကထာကို ရေးသားရန် တောင်းပန်သူလောဟုလည်း ယူဆနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။

မူလဋီကာ၏ ‘ကေစိ’

မူလဋီကာကျမ်းပြု အရှင်အာနန္ဒာက ‘ကေစိ’ဟု နှိမ်၍ ဆိုခံ ရသည့်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ အရှင်ဓမ္မသိရိဖြစ်ကြောင်း အနုဋီကာကျမ်း ပြု အရှင်ဓမ္မပါလကဆိုသည်။ သို့ရာတွင် အဆိုပါ အရှင် ဓမ္မသိရိမှာ မည်သည့်ကျမ်းကို ရေးကြောင်း မဖော်ပြချေ။

မြန်မာနိုင်ငံသာသနာ့ဂန္ထဝင်တွင် နေလပမာထင်ရှား ပြီး နိဿယကျမ်းပေါင်း မြောက်မြားစွာကို ရေးသားပြုစု တော်မူခဲ့သော ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓိကမူ ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ၌ညွှန်း ဆိုသည့် ကလသပုရဝါသီ အာနန္ဒာစရိယနှင့် မူလဋီကာ ကျမ်းပြု အရှင်အာနန္ဒာ၊ မူလဋီကာ၌ ကေစိထိုးခံရသည့် အရှင်ဓမ္မသိရိနှင့် ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းပြု အရှင်ဓမ္မသိရိတို့ကို အတူတူဟု ယူဆခဲ့သည်။

ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓိ၏ ယူဆချက်အတွက် ခိုင်လုံသော ကျမ်းစာအထောက်အထား မတွေ့ရသေးသကဲ့သို့ ငြင်းဆို ရန်လည်း အကိုးသာခကမရှိချေ။

တစ်ဖန် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ၌ပင် ‘ယတ္ထ အနုဂဏ္ဍိပဒေတိ၊ တတ္ထ ဝဇီရဗုဒ္ဓိတ္ထေရဿ အနုဂဏ္ဍိပဒေတိ ဂဟေတဗ္ဗံ’ ဟု နာမည်တူအခြားသော ဝဇီရဗုဒ္ဓိမထေရ်၏ အနုဂဏ္ဍိပဒ ကိုညွှန်းဆိုချက် တွေ့ရသည်။ ထိုအတူ ‘ယေ စ ဝဒန္တိတိ ဧတ္ထ ယေ စာတိ ဝဇီရဗုဒ္ဓိတ္ထေရံ သန္ဓာယာဟ’ဟူသော အနုဋီကာဖွင့်ဆိုချက်ကိုလည်း တွေ့ရပြန်သည်။

အရှင်ဓမ္မပါလ၏ အနုဋီကာ၌ဖော်ပြသည့် အရှင်ဝဇီရ ဗုဒ္ဓိသည် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာလာ အနုဂဏ္ဍိပဒကျမ်းပြု အရှင် ဝဇီရဗုဒ္ဓိ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ အဘိဓမ္မအနုဋီကာ ဖွင့်ဆိုချက် များအရ ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ၌ ရည်ညွှန်းသည့် အရှင်ဓမ္မသိရိနှင့်

^၁ အနုဋီ ၁၊ ၉၁-၈သည်။
^၂ ခုဒ္ဒသိက္ခာနိဿယ၊ ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓိ။
^၃ ဝဇီရ-ဋီ၊ ၉၆။
^၄ အနုဋီ ၃၊ ၂၁၂။

အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိဘွဲ့အမည်များသည် မူလဋီကာရှင် ရည်ညွှန်းခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အမည်နာမချင်းတူနေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ယင်းသည် ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓ၏ အာနန္ဒာနှစ်ပါးနှင့် ဓမ္မသိရိမထေရ်နှစ်ပါး အတူတူဟူသော အယူအဆကို အလေးသာစေသည်။

ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၌ပင် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားသည်-
“ဥပတိဿထွေရာ ဝဒတိတိ အနုဂဏ္ဍိပဒေ ဝုတ္တိ။
ဥပတိဿမထေရ်က မိန့်ဆိုကြောင်း အနုဂဏ္ဍိပဒေ၌ ဆိုထားသည်”

ဤစကားအရ ဥပတိဿမထေရ်သည် အနုဂဏ္ဍိပဒေရေးသူ အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိထက် ရှေးကျသည်။ ယင်းအနုဂဏ္ဍိပဒေရေးသူသည် အနုဋီကာ၌ ဖော်ပြသည့် (မူလဋီကာလာ ယေစ-အရ) အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိနှင့်တူသည်ဟု ဆိုနိုင်လျှင် ယင်းပုဂ္ဂိုလ်သည် မူလဋီကာရှင်ထက်ရှေးကျသည်။ မထေရ်များကို အနီးမှအဝေးသို့စဉ်သော် မူလဋီကာကျမ်းပြု အရှင်အာနန္ဒာ၊ အနုဂဏ္ဍိပဒေကျမ်းပြု အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိနှင့် အရှင်ဥပတိဿမထေရ်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ထိုအရှင်ဥပတိဿသည် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာမိန့်ဆိုချက်အရ အရှင်ဓမ္မသိရိ၊ အရှင်ဗုဒ္ဓမိတ္တတို့နှင့်အတူ မဟာဗုဒ္ဓယောသထံ စာပေကြားနာဖူးသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်ဟု ယူဆနိုင်ရာသည်။

အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသ၏ တပည့်ဖြစ်သည်ဟု ဝဇီရဗုဒ္ဓိက ဆိုသော်လည်း အရှင်ဓမ္မသိရိသည် အဋ္ဌကထာကျမ်းပြုစုရန်တောင်းပန်သူများ၌ မပါဝင်ချေ။

ကျမ်းပြုခေတ်

ကျမ်းပြုသူ ပေါ်ပေါက်ရာခေတ်ကာလကို သတ်မှတ်ပြရန်မှာ အလွန်ခက်ခဲပြီး ပညာရှင်တို့မှာ အမျိုးမျိုး ခန့်မှန်းကြသည်။ အများစုက ခုဒ္ဒသိက္ခာ မူလသိက္ခာ နှစ်ကျမ်းလုံးကို တစ်ခေတ်တည်းဟု သတ်မှတ်လေ့ရှိကြသည်။

သီရိလင်္ကာ အစဉ်အလာယူဆချက်အရ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသ သီဟိုဠ်သို့မကြွမီကပင် ခုဒ္ဒသိက္ခာနှင့် မူလသိက္ခာကျမ်းများ ရှိပြီးဖြစ်နိုင်သည်ဟုဆိုသည်။ ဘာသာစကားနှင့် သုံးနှုန်းထားပုံတို့မှာ ရိုးစင်းပြီး သက္ကတဩဇာလွှမ်းမိုးမှု ကင်းသည်။ အေဒီ ၁၀၆၅-တွင် ပုလတ္တိမြို့ (Polonnaruwa) ဂေါလ်ဝိဟာရ (Galvihara)ရှိ ပရက္ကမဗာဟုကျောက်စာကြီး၌ ထိုကျမ်းနှစ်စောင်လုံး၏ အမည်ကို တွေ့ရှိရသည်ဟုဆိုသည်။ ပညာရှင် ဒီအော့ဝစ်စ်(D'Alwis) ၏အလိုအရ ခရစ်နှစ် ၃၅၀-ခန့်ဟု ဆိုသည်။ ယင်းသည် ပါဠိတော်များကို အာဂုံဆောင်ထားသည့်ခေတ် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ပါမေက္ခ ရေးစ်ဒေးဗစ် (Rhys Davids)လည်း

အစဉ်အလာအဆိုနှင့် ဒီအော့ဝစ်စ်၏အဆိုကို ထောက်ခံတင်ပြခဲ့သည်။

ဒေါက်တာ အက်ဒွပ် မူလာ (Dr. Edward Muller) ကမူ ဘာသာစကားနှင့် စကားလုံးများသုံးနှုန်းပုံကို ထောက်ပြလျက် အတော်အတန် ကျယ်ဝန်းစွာဆွေးနွေးပြီးနောက် မဟာဝံသ(ပထမပိုင်းကို ရည်ရွယ်သည်)ထက် နောက်ကျပြီး ခရစ်နှစ် ၆-ရာစုနှင့် ၇-ရာစုထက် စောနိုင်မည်မဟုတ်ဟု ယူဆလိုသည်။ အချို့သုတေသီတို့က ခုဒ္ဒသိက္ခာကို အလယ်ခေတ် (အေဒီ ၁၁၀၀-၁၄၀၀ ခန့်)တွင် ရေးသည့် ကျမ်းစာအဖြစ်လည်း ဖော်ပြကြသည်။

ခုဒ္ဒသိက္ခာဋီကာဟောင်း၌ အောက်ပါ ဖော်ပြချက်တစ်ရပ် ပါရှိသည်-

ထေရေန ပန ဥတ္တရဝိဟာရဝါသီနံ ခုဒ္ဒသိက္ခာယ အာဂတနယေန ဝုတ္တိ။ တေသံ ပန-

‘သပ္ပိ နဝနီတံ တေလံ၊ မဓု ဖာဏိတပဉ္စမံ။

အစ္စမစ္စဝသာဒိ စ၊ ဟောန္တိ သတ္တာဟကာလိကာ’တိ -
ဧဝ မာဂတံ (ယင်း၊ စာ- ၁၁၃)။

(အရှင်ဓမ္မသိရိ)မထေရ်သည် ဥတ္တရဝိဟာရ(အဘယဂိရိ) ဝါသီမထေရ်တို့၏ ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်း၌ လာသည့်အတိုင်း မိန့်ဆိုသည်။ အဘယဂိရိဝါသီတို့အလို (ခုဒ္ဒသိက္ခာပါဠိမှာ) ‘သပ္ပိ။ပ။ကာလိကာ’ဟု ဖြစ်သည်’

ဤအလို အဘယဂိရိဝါသီတို့ အသုံးပြုသော ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းရှိသည်ဟု ဆိုလိုရိပ်ထင်သည်။ ပါဠိဘာသာ မဟာဝံသကျမ်းမပေါ်မီက သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် မဟာဝံသကျမ်းရှိသကဲ့သို့ ခုဒ္ဒသိက္ခာသီဟိုဠ်ဘာသာကျမ်း ရှိခဲ့သလောဟု ယူဆဖွယ်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ပါဠိဘာသာခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းသည် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသတို့ သီဟိုဠ်သို့ မရောက်မီကပင် ရှိခဲ့သလောဟုလည်း စဉ်းစားနိုင်ပြန်သည်။

ခုဒ္ဒသိက္ခာဋီကာဟောင်း၌ ဖော်ပြထားချက်နှင့်ပတ်သက်၍ ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓ၏ ခုဒ္ဒသိက္ခာနိဿယ၌ဖော်ပြသော မှတ်ချက်မှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည်-

‘ခုဒ္ဒသိက္ခာဋီကာဟောင်း၌ အဘယဂိရိဝါသီတို့၏ ခုဒ္ဒသိက္ခာပါဠိများကိုပြသောကြောင့် သာသနာ-၄၄၅ တွင် နန်းတက် ၍ ၁၂-နှစ် မင်းမူသော ပိတုရာဇာမည်သော အဘယဝဋ္ဋဂါမဏိမင်း လက်ထက်တွင် အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်း ဖြစ်သည်။ သာသနာ-၉၃၀ ပြည့် မဟာနာမမင်း ၁၂-နှစ်တွင် ရှင်ဗုဒ္ဓယောသ သီဟိုဠ်သို့ရောက်သည်ကို ဆိုသည်များနှင့် ကာလမညီခဲ့တကားဟူမူ အဘယဂိရိဝါသီအနွယ်အဆက်သည် သာရတ္ထဒီပနီဋီကာရှင်တို့ဒကာ ပရက္ကမလက်ထက် ၁၅၈၇-တိုင်မှ သုံးဂိုဏ်းသားညီညွတ်

° ဝဇီရ-ဋီ၊ ၂၆၇။

၂ Dr. Malalasekera, Pali Literature of Ceylon , p. 76

၃ QUANG MINH Temple, AUSTRALIA (Web Site)

၍ ဝါဒတူမျှသည်။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မသိရိထေရ်ပြုသည် နောက် အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်းသို့ရောက်၍ မိမိတို့ဝါဒ အလျောက် ပြုပြင်သောပိဋ်ကို ဋီကာဟောင်းပြသော ကြောင့် ကာလမဆန့် ဟူပေ

အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်းသည် သာသနာ-၄၄၅ (ဘီစီ ၉၈)တွင်စတင်ခဲ့သည်။ ခုဒ္ဒသိက္ခာဋီကာဟောင်း၌ အဘယ ဂိရိဝါသီတို့၏ ခုဒ္ဒသိက္ခာပိဋ်များကို ပြသော်လည်း ခုဒ္ဒ သိက္ခာသည် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ သီဟိုဠ်သို့ရောက်ပြီးမှသာ ရေးသောကျမ်းဖြစ်သည်။ အကြောင်းမူ အဆိုပါဂိုဏ်းမှာ သာ သနာ-၁၅၈၇(အေဒီ-၁၂ ရာစု)အထိတည်ရှိခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသသီဟိုဠ်ရောက်ပြီးနောက် တစ် ချိန်ချိန်တွင် အရှင်ဓမ္မသိရိရေးသော ခုဒ္ဒသိက္ခာကို ယင်း ဂိုဏ်းသားတို့က မိမိတို့အယူအဆနှင့်ကိုက်အောင် ပြင်ဆင် ထားသည်ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

မြန်မာပညာရှိတို့ အစဉ်အလာယူဆချက်မှာ ဆရာ တော်ဦးဗုဒ္ဓဃောသဆဲ့သည့် အတိုင်းဖြစ်သည်။ ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓဃောသ ပိဋကတ်ကျမ်းဂန်ကို အထပ်ထပ် ကြည့်ရှုပို့ချ ခြင်းမှ ရရှိသည့်အတွေ့အကြုံဖြင့် မိန့်ဆိုချက်ဖြစ်၍ ဆရာ တော်၏ယူဆချက်မှာ ခွန်အားရှိသည်။ အမှန်သော် ဆရာ တော်သည် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာအဆိုကို အခြေပြု၍ဆိုခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိသည် ပရက္ကမဗာဟုကျောက်စာ ထက်ပင် ရှေးကျဖွယ်ရှိသောကြောင့် အရှင်မြတ်၏အဆို သည်လည်း အဆိုပါကျောက်စာကဲ့သို့ပင် ခိုင်လုံနိုင်သည်။

အရှင်ဓမ္မသိရိသည် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃော၏ တပည့် ဖြစ်နိုင်ပုံကို ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓဃောသအတိုင်း အထက် တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ပါက ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းပြု အရှင်ဓမ္မသိရိသည် အဋ္ဌကထာဆရာကြီး အရှင်မဟာဗုဒ္ဓ ဃောသနှင့် ခေတ်ပြိုင် သို့မဟုတ် အတန်ငယ် နောက်ကျ သည်ဟု ကောက်ချက်ဆွဲယူနိုင်သည်။

ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓဃောသဝေဖန်ချက်

ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းနိဂုံး၌ အောက်ပါဂါထာ တစ်ပုဒ်ပါရှိသည်-
“တေန ဓမ္မသိရကေန၊ တမ္ပပဏ္ဍိယကေတုနာ။
ထေရေန ရစိတာ၊ ဓမ္မဝိနယညပသံဟိတာ။
“သီဟိုဠ်ကျွန်း၏ အလံတံခွန်သဖွယ်ဖြစ်ပြီး ဓမ္မဝိနယနှင့် ပတ်သက်ပြီး ချီးမွမ်းခြင်းခံရသည့် ထိုဓမ္မသိရိထေရ် သည် (ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းကို) ရေးစီရင်ပြီ”

အထက်ပါရေးသားချက်နှင့် ပတ်သက်ပြီး ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓဃောသ အောက်ပါအတိုင်း ဝေဖန်ထားသည်-

“ဤထေရ်၏ ဓမ္မဝိနယညုအဖြစ် ပြီးသော်လည်း မူလ ဋီကာဝယ် ဒွါရသံသန္နနာမစ၍ ထိုထိုအရာ ကေစိဝါဒ ပြသမျှ၌ ဓမ္မသိရိထေရ်ကိုရည်လျက် ကေစိယူသည်ဟူ ၍ များသောအားဖြင့် အနုဋီကာ၌ဖွင့်ပြ၏။ ထိုမူလဋီ

ကာပြု အနန္တာဆရာ၏ ဝိနည်းအဆုံးအဖြတ်ကို ဝဇီရ ဗုဒ္ဓိဋီကာ၌ ပြသည်ကိုလည်း နောက်ဋီကာရှင်တို့ မကြိုက် သည်များ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဆရာတို့ ဓမ္မဝိနယညုချည်း ဖြစ်ကြသော်လည်း တစ်ခုစီ သာလွန်သည်ကို သိအပ်၏”

ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓဃောသ အဘော်မှာ “အရှင်ဓမ္မသိရိ ထေရ်က ခုဒ္ဒသိက္ခာနိဂုံး၌ မိမိကိုယ်ကိုမိမိ ဓမ္မဝိနယညု (ဓမ္မနှင့်ဝိနယကိုသိသူ)အဖြစ် ချီးမွမ်းခံရကြောင်း ဖော်ပြ ထားသည်။ သို့သော် မူလဋီကာဆရာ အရှင်အာနန္ဒာက ထိုအရှင်ဓမ္မသိရိကိုရည်ရွယ်ပြီး မိမိထက် နိမ့်သူအနေဖြင့် ‘ကေစိ’ ဟုဖော်ပြထားသည်။ တစ်ဖန် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ ကျမ်းပြု အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိက အဆိုပါမူလဋီကာရှင် အရှင်နန္ဒာ အား **အာစရိယ** (ဆရာအရှင်)ဟု လေးစားစွာခေါ်ဝေါ် လျက် မိမိ၏ဋီကာ၌ ထိုအရှင်အာနန္ဒာ၏ ဝိနည်းအယူအဆ အချို့ကိုဖော်ပြပြန်သည်။ သို့ရာတွင် ယင်းဖော်ပြချက် များကို နောက်ဋီကာကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်များ မနှစ်သက်သည် ကများသည်။ ထို့ကြောင့် ပညာရှင် ဋီကာကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်များ မှာ သူနည်းသူဟန်ဖြင့် သာလွန်ကြသည်သာဖြစ်၏”ဟု ဆိုလိုသည်။

ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓဃောသ မှတ်ချက်အရ နားလည်ရသည် မှာ “အနုဋီကာ၌ ကေစိထိုးခံရသူ ဓမ္မသိရိထေရ်မှာ ခုဒ္ဒ သိက္ခာကျမ်းပြုသူဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၌ ဖော်ပြသည့် **ကလသပုရမြို့**နေ အရှင်အာနန္ဒာဟူသည် မူလဋီကာကျမ်း ပြုသူ ဖြစ်သည်” ဟူ၍ဖြစ်သည်။

ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓဃောသ နောက်မှတ်ချက် တစ်ခုမှာ အောက်ပါ အတိုင်းဖြစ်သည်-

“ဝိနည်း၌ အရှင်ဓမ္မသိရိထေရ်၏ ဝိနိစ္ဆယ ပမာဏ ဖြစ်သင့်သည်ကို ဓမ္မသိရိထေရ်ကား အဋ္ဌကထာဆရာ တို့ထံ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ကြားနာမှတ်သားဖူး၏ဟူ၍ ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၌ မိန့်၏။ ထိုစကားကိုစွဲ၍ ဓမ္မသိရိထေရ်ကား ဆရာဗုဒ္ဓဃောသ၏ တပည့်ဟူ၍ ပြောဆိုစဉ်ပြုကြ သည်။ ယင်းသို့ ပြုသော်လည်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း မယူအပ်သသူကို ‘ယဿ ဧကသင်္ဂီတိမ္ပိ အဋ္ဌကထာယ သဒ္ဓိံ ပဂုဏာ၊ သယဉ္စ လဇ္ဇိ ဟောတိ၊ တဿ သန္တိကေ ဂဟေတဗ္ဗံ’ ဟူရာ၌ **ပဂုဏအဋ္ဌကထာ**ကို လိုအပ် သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း မဟာပဒုမစသောထေရ်တို့ကဲ့သို့ အဋ္ဌကထာ၌ **အတိပဂုဏ**ဖြစ်သူကို အလိုရှိအပ်၏”

ဆိုလိုသည်မှာ အရှင်ဓမ္မသိရိသည် အဋ္ဌကထာဆရာ များထံ၌ နည်းခံသင်ယူဖူးသော်လည်း အဋ္ဌကထာကျမ်းတို့ ကို အကြည့်အရှု အလေ့အလာပိုများသူ၏ အဆုံးအဖြတ် သည်သာ အဓိကကျသည်ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ☺☺☺

Ashin Kelasa
1651 E Manhattan Dr
Tempe, AZ 85282 USA